

บทที่ ๔

มาตรการที่จะช่วยเสริมให้การชดเชยผู้ต้องหาหรือจำเลย เป็นไปอย่างไถ่ถอน
ในการดำเนินคดีอาญา

ตามที่กล่าวมาแล้วในบทที่ ๓ ว่าวิธีการชดเชยผู้ต้องหาตามที่กำหนดไว้ในระเบียบ
การตำรวจ เกี่ยวกับคดี ของกรมตำรวจที่ตำรวจจะต้องถือปฏิบัติในชั้นสอบสวนนั้น ได้กำหนด
เฉพาะหลักเกณฑ์กว้าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางให้ตำรวจยึดถือ แต่มิได้กำหนดถึงมาตรการ
สำหรับบังคับ หากตำรวจไม่ถือปฏิบัติตามระเบียบที่วางไว้ ดังนั้น จึงทำให้ตำรวจละเลย
ไม่ปฏิบัติตามระเบียบดังกล่าว โดยมุ่งผลเฉพาะเพื่อให้ได้หลักฐานมาสนับสนุนข้อกล่าวหา
ที่มีต่อผู้ต้องหาโดยการวิชีวิธีการต่าง ๆ ที่จะให้พยานผู้ต้องหาได้ถูกต้อง ผลจึงทำให้
เกิดความไม่เป็นธรรมแก่ผู้ต้องหาดังกล่าวแล้ว ในหัวข้อนี้จะได้พิจารณาถึงมาตรการต่าง ๆ
เพื่อให้เจ้าหน้าที่ตำรวจจัดให้มีการชดเชยผู้ต้องหาอย่างเป็นธรรม ทั้งนี้โดยศึกษาจาก
มาตรการที่ใช้ในประเทศสหรัฐอเมริกาว่ามีมาตรการอะไรบ้าง ใช้ได้ผลหรือไม่ และ
จะนำมาใช้กับประเทศไทยได้หรือไม่ เพียงใด

๔.๑ มาตรการที่ใช้ในสหรัฐอเมริกา นั้น มีมาตรการต่าง ๆ ดังนี้คือ^๑

๔.๑.๑ การช่วยเหลือของทนาย

โดยกำหนดว่า การจัดให้มีการชดเชยผู้ต้องหาภายหลังจากมีการยื่นฟ้องคดีต่อศาล
แล้ว จะต้องต้องมีทนายอยู่ด้วย

^๑ เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, "เอกสารประกอบคำบรรยาย เรื่อง การชดเชย
ผู้ต้องหา" ชั้นปริญญาโท คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ตามที่รัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกาแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒ บัญญัติไว้ก่อนหนึ่งว่า "ในคดีอาญาทุกประเภท จำเลยมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือจากทนาย" ดังนั้น จากบทบัญญัตินี้เอง ทำให้ศาลฎีกาสหรัฐตัดสินไว้เป็นบรรทัดฐานว่า ผู้ต้องหาสิทธิมีทนายช่วยเหลือในระหว่างการชี้ตัว

การมีทนายความช่วยเหลือนั้นผลคืออยู่ ๒ ประการคือ

๑) อาจมีผลทำให้วิธีการชี้ตัว เป็นไปอย่าง เป็นธรรมมากขึ้น เพราะตำรวจ ไม่กล้าใช้วิธีการชี้แนะต่าง ๆ เนื่องจากมีทนายคอยรู้เห็นการกระทำของตำรวจ และคอยท้วงติงหากตำรวจไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการชี้ตัวผู้ต้องหาที่วางไว้ เท่ากับมีการถ่วงดุลไม่ให้ตำรวจใช้วิธีการชี้ตัวที่ไม่ชอบนั้นเอง

๒) ถ้าตำรวจได้ดำเนินวิธีการชี้ตัวผู้ต้องหาโดยไม่ชอบ ก็จะมีทนายคอยเป็นผู้เปิดเผยความจริงชั้นศาล โดยการซักค้านพยานในศาล

อย่างไรก็ตามแม้ว่าการมีทนายคอยช่วยเหลือผู้ต้องหาจะก่อให้เกิดผลดีแก่ผู้ต้องหา ๒ ประการดังกล่าวมาแล้ว แต่สหรัฐอเมริกา ก็ยังไม่กล่าวถึงหลักเกณฑ์ให้มียทนายอยู่ด้วยในการชี้ตัวทุกครั้ง ทั้งนี้เนื่องจากจะเกิดปัญหาในทางปฏิบัติ เพราะคงจะหาทนายให้ผู้ต้องหาไม่ไถ่ง่าย ๆ ดังนั้น ถ้ากำหนดให้ต้องมีทนายอยู่ด้วยทุกครั้งที่มีการชี้ตัวแล้ว หากไม่สามารถหาทนายให้การชี้ตัวก็ไม่อาจดำเนินการได้

เพื่อแก้ไขข้อขัดข้องนี้เอง สหรัฐอเมริกาจึงวางหลักเกณฑ์ให้มียทนายอยู่ด้วยในขณะมีการชี้ตัว เฉพาะ เมื่อมีการยื่นฟ้องคดีชั้นต้นต่อศาลแล้ว โดยก่อนหน้านี้จะมีทนายไม่ได้

เมื่อ เป็น เช่นนี้จะเห็นว่าหากตำรวจจับได้ผู้มีการชี้ตัวผู้ต้องหา ก่อนมีการยื่นฟ้องคดี ก็จะไม่มียทนายคอยช่วยเหลือผู้ต้องหา ดังนั้น ในทางปฏิบัติตำรวจจึงมักจะดำเนินการให้มีการชี้ตัวผู้ต้องหา ก่อนมีการยื่นฟ้องคดี เป็นส่วนมาก เพื่อจะได้หลีกเลี่ยงการเผชิญหน้ากับทนาย

๔.๑.๒ การจรรยาละเอียดย่างๆ ในบันทึกการชี้ตัว

เพื่อแก้อุปสรรคกรณีไม่มีหมายควบคุมการชี้ตัวที่ดำเนินไปก่อนฟังร้องคดี สหรัฐอเมริกาจึงได้มีการวางหลักกฎหมายไว้ว่า ตำรวจผู้ดำเนินการจับกุมการชี้ตัว จะต้องจรรยาละเอียดย่างๆ เกี่ยวกับการนั้นไว้ให้ละเอียด เช่นชื่อ ที่อยู่ของผู้ยื่นร่วม ในการชี้ตัว เวลา สถานที่ สถานการณ์แวดล้อม สิ่งที่เกิดขึ้น พยาน เจ้าหน้าที่ ผู้ต้องหา พูดย่างไร และถ้า เป็นไปได้ ให้มีการถ่ายภาพกระบวนการชี้ตัวไว้ให้ละเอียด

บันทึกจรรยาละเอียดย่างๆ ที่ตำรวจจัดทำนี้ จะต้องให้ทนายจำเลยและศาล ได้มีโอกาสอ่านดู เพื่อจะได้ตรวจสอบดูว่ากระบวนการชี้ตัว เป็นธรรมหรือไม่ สำหรับ ทนาย เมื่อคุณแล้วหากพบข้อสงสัยก็จะหยิบยกขึ้นถามค้านพยานโจทก์ได้

ถ้ามีการถ่ายรูปภาพในกระบวนการชี้ตัวนั้นด้วยตำรวจ จะต้องเก็บรูปภาพทั้งหมด ที่พยานดูไว้ เพื่อให้ทนายจำเลยและศาลได้ตรวจสอบดูว่า การให้ถ่ายรูปเหล่านั้น เป็น วิธีการ เป็นธรรมถูกต้องหรือไม่

๔.๑.๓ การควบคุมโดยอัยการ

ในสหรัฐอเมริกา อัยการมีอำนาจสอบสวนคดีอาญาได้ และเมื่อการชี้ตัว เป็นการจับกุมในระหว่างการสอบสวน อัยการจึง เข้ามา เกี่ยวข้องกับการชี้ตัวด้วย โดยมีกรวางระเบียบไว้ว่าก่อนมีการ line up ตำรวจต้องปรึกษาหารือข้อกฎหมาย กับอัยการ เสียก่อน และอัยการจะอยู่ในสถานที่ซึ่งจัดให้มีการ line up ด้วยก็ได้

ดังนั้น หากอัยการ เห็นว่าตำรวจจะจัดให้มีการชี้ตัวอย่างไม่เป็นธรรม อัยการ อาจจะห้ามปรามมิให้ตำรวจดำเนินการ เช่นนั้น ซึ่งการห้ามปรามของอัยการดังกล่าวมีผล ให้ตำรวจ ไม่กล้าฝ่าฝืน เพราะตำรวจจะต้องตระหนักอยู่เสมอว่า ผู้มีอำนาจสั่งฟ้องหรือไม่ ฟ้องนั้นคืออัยการ

๔.๑.๔ การควบคุมโดยศาล

โดยไม่ยอมรับฟังคำของพยานที่ เบิกความ เกี่ยวกับการชี้ตัว หากการชี้ตัวจัดทำ ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย

ในสหรัฐอเมริกา ได้มีหลักการไม่ยอมรับฟังคำของพยานบุคคลที่ เบิกความ เกี่ยวกับการชี้ตัว ถ้าปรากฏข้อเท็จจริงแก่ศาลว่า กระบวนการชี้ตัวในชั้นสถานีตำรวจนั้น ไม่ดำเนินไปตามกฎหมาย

เหตุผลที่ไม่ยอมรับฟังพยานบุคคลประเภทนี้ เพราะสหรัฐอเมริกา มีหลัก เรื่องการไม่ยอมรับฟังพยานบุคคล ซึ่งได้มาโดยวิธีการมิชอบ เนื่องจากพยานบุคคลดังกล่าว มีความไม่น่าเชื่อถือ (Unreliability)^๑ กระบวนการชี้ตัวที่ไม่ดำเนินไปตามกฎหมายมี ๒ กรณีคือ

๑. ไม่มีทนายในกรณีที่ต้องมีทนาย เป็นกรณีที่กฎหมายได้กำหนดว่า เมื่อมีการฟ้องคดีขึ้นต้นต่อศาลแล้ว ผู้ต้องหาต้องมีสิทธิมีทนายคอยช่วยเหลือ ถ้าหากตำรวจดำเนินการชี้ตัวไม่ว่าจะเป็นโดยวิธี show up หรือ line up โดยผู้ต้องหาไม่มีทนาย ผลคือ

๑.๑ พยานจะมา เบิกความในศาลว่า ไซ้ตัวผู้ต้องหาที่สถานีตำรวจไม่ได้

๑.๒ พยานจะมาชี้ตัวในศาลไม่ได้ เพราะถือว่าการที่พยานมา เบิกความชี้ตัวผู้ต้องหาในศาลนี้ เป็นผลของการชี้ตัวผู้ต้องหาโดยไม่ชอบที่สถานีตำรวจ ซึ่งก็เท่ากับเป็นผลไม้ของต้นไม้ที่มีพิษ (Fruit of Poisonous tree) ศาลยอมไม่รับฟังแต่ก็มีข้อยกเว้นคือ ถ้าอัยการโจทก์พิสูจน์ได้ว่าพยานเห็นผู้ต้องหาในขณะที่ความนึกอย่างชัดเจน สามารถจำได้แน่ชัดว่าคือผู้ต้องหา หรือผู้ต้องหา เป็นเพื่อนกับพยานรู้จักกันมานาน ไม่มีทางจะจำผิดตัว เป็นคนอื่น แล้วศาลจะรับฟังคำของพยานที่มา เบิกความนั้นได้

^๑ เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, หลักการไม่ยอมรับฟังพยานวัตถุ พยานเอกสาร ซึ่งได้มาโดยการจับ การค้น การยึดที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายในสหรัฐอเมริกา, วารสารนิติศาสตร์ ฉบับที่ ๓ ปีที่ ๘ ๒๕๒๑, เชียงรรัตนหน้า ๑๒๑.

๒. กรณีการชี้ตัวไม่เป็นธรรม ไม่ว่าจะเป็กรณีที่จะต้องมืทนายหรือไม่ก็ตาม ถ้าการชี้ตัวดำเนินไปอย่างไม่เป็นธรรม เช่นมีการชี้แนะพยานอย่างออกหน้าออกตา จักให้มีการชี้ตัวโดยวิธี show up ทั้ง ๆ ที่ควรจะจักโดยวิธี line up ได้ ผลคือมีหลัก Due Process of Law มังคัมว่า

๒.๑ ศาลจะรับฟังคำพยานเท่าที่เกี่ยวกับกรที่พยานใจช้ตัวผู้ต้องหาที่สถานีตำรวจไม่ได้

๒.๒ ศาลจะให้พยานมา เบิกความว่า ผู้ต้องหาคนที่พยานได้เจ้ช้ตัวนั้น บัดนี้คือ จำเลยที่อยู่ในศาลนี้ไม่ได้

ในกรณีที่ศาลเกิดคัดลีนินพิทพลาต โดยยอมรับฟังคำเบิกความของพยานบุคคล กังกล่าวไป เมื่อคดีถึงศาลสูง ศาลสูงจะต้องยกฟ้องและสงสำนวนลงมายังศาลล่าง เพื่อให้พิจารณาคดีใหม่ ทั้งนี้เว้นแต่ศาลสูงจะเห็นว่ากรที่ศาลล่างลงโทษจำเลยนั้น ใคลงโทษไปเพราะอาศัยพยานอื่น ๆ ประกอบ มีช้พยานบุคคลที่เสียไปนั้น

มาตรการต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้นนี้ เห็นได้ว่ามีหลายขั้นตอน เริ่มตั้งแต่ เมื่อมีการจักให้ช้ตัวผู้ต้องหาถอนอุทฟ้อง ก็จะมีหลักการมังคัมให้ตำรวจผู้จักให้มีการชี้ จครายละเอียคต่าง ๆ เกี่ยวกับการชี้ไว้ และถ้าจักให้มีการชี้ตัวผู้ต้องหาเมื่อมีการฟ้องคดี ต่อศาลแล้วก็กำหนดให้ทนายอยู่ควย เพื่อคอยช่วยเหลือผู้ต้องหา นอกจากนั้นยังให้อำนาจ อัยการในการควบคุมการชี้ตัวที่ตำรวจจักขึ้น และให้ศาลมีอำนาจไม่รับฟังพยานหลักฐาน เกี่ยวกับการชี้ตัวผู้ต้องหาที่เกิดขึ้นโดยไมชอบ โอกาสที่ผู้ต้องหาจะได้รับการปฏิบัติ จากตำรวจ ผู้จักให้มีการชี้ตัวอย่าง เป็นธรรม จึงมีได้มาก

๔.๒ มาตรการในประเทศไทย

มาตรการที่จะทำให้พนักงานสอบสวนจักให้มีการชี้ตัวผู้ต้องหาอย่าง เป็นธรรมนั้น เท่าที่มีอยู่ในขณะนี้คือ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๒๒ ซึ่งบัญญัติว่า "พยานวัตถุ พยานเอกสาร หรือพยานบุคคล ซึ่งน่าจะพิสูจนได้ว่า จำเลยมีผิดหรือบริสุทธิ์

ให้อ่าง เป็นพยานหลักฐานได้ แต่ต้อง เป็นพยานชนิดที่มีได้ เกิดขึ้นจากการจงใจ มีคำมั่นสัญญา ชู เชื้อ หลอกหลวงหรือโดยมิชอบประการอื่น และให้สืบตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ หรือกฎหมายอื่น อันว่าด้วยการสืบพยาน"

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๒๒ นี้ เป็นเพียงมาตรการในชั้นศาลซึ่งกำหนดหลักว่า พยานหลักฐานต่าง ๆ ไม่ว่าจะ เป็นพยานวัตถุ พยานเอกสาร หรือพยานบุคคลที่คู่ความจะอ้างมา เพื่อพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของจำเลยนั้น จะต้อง เป็นพยานที่เกิดขึ้นโดยชอบ คู่ความถึงมีสิทธิอ้าง เป็นพยานหลักฐานได้

ดังนั้น การที่พนักงานสอบสวนจัดให้ผู้กล่าวหาหรือพยานซึ่งตัวผู้ต้องหาที่สถานีตำรวจอัน เป็นการได้มาซึ่งพยานหลักฐานจากพยานบุคคลอย่างหนึ่ง ก็จะต้องดำเนินการในหลักองค์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๒๒ ด้วยเช่นกัน กล่าวคือ การที่ตัวผู้ต้องหาที่พนักงานสอบสวนจัดทำขึ้นนั้น พนักงานสอบสวนจะต้องไม่กระทำการดังนี้คือ จงใจให้คำมั่นสัญญา ชู เชื้อ หลอกหลวงพยาน เพื่อให้พยานซึ่งตัวหรือไม่ใช่ตัวผู้ต้องหา และพนักงานสอบสวนจะต้องปฏิบัติตามหลักองค์ตามระเบียบการตำรวจ เกี่ยวกับคดีว่าด้วยการที่ตัวผู้ต้องหาที่วางไว้ถึงจะใช่ เป็นหลักฐานอ้างในชั้นศาลได้ หากทำไปโดยฝ่าฝืนประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๒๒ หรือฝ่าฝืนระเบียบไม่ว่าข้อใดแล้ว ก็ถือว่าพยานบุคคลที่ตัวผู้หาานั้น เกิดขึ้นโดยมิชอบ บอมนไม่สามารถจะอ้าง เป็นพยานหลักฐานชั้นศาลได้

แม้ว่าประเทศไทยจะมีมาตรการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๒๒ ดังกล่าวแล้วก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติ พนักงานสอบสวนจัดให้มีการชี้ตัวผู้ต้องหา มักจะไม่คำนึงถึงมาตรา ๒๒๒ เท่าใดนัก ทั้งนี้ อาจ เป็นเพราะการที่ศาลจะฟังว่าการชี้ตัวผู้ต้องหาที่พนักงานสอบสวนจัดขึ้น เป็นการกระทำโดยพนักงานสอบสวนจงใจ มีคำมั่นสัญญา ชู เชื้อ หลอกหลวงพยาน หรือทำไปโดยไม่ถูกต้องตามระเบียบ ผู้ต้องหาจะต้องมีหลักฐานมาแสดงให้ศาล เชื่อ เช่นนั้น พนักงานสอบสวนอาจพิจารณาผู้ต้องหาหลักฐานมาแสดงต่อศาลไม่ได้ เนื่องจากบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการชี้ตัวผู้ต้องหา ไม่มีฝ่าย

ผู้ต้องหาอยู่ควยแต่อย่างใด เมื่อเป็นเช่นนั้นจึงเป็นช่องทางให้พนักงานสอบสวนหาทางให้ผู้กล่าวหาหรือพยานชี้ตัวผู้ต้องหาให้ถูกต้อง เพื่อผลคดีของคน โดยไม่คำนึงถึงว่าการชี้ตัวผู้ต้องหานั้น จะถูกต้องตามระเบียบ และเกิดความเป็นธรรมแก่ผู้ต้องหาหรือไม่

นอกจากมาตรการในชั้นศาลตามมาตรา ๒๒๖ นี้แล้ว ก็ไม่มีมาตรการใดอีกเลยที่จะบังคับให้พนักงานสอบสวนจัดให้มีการชี้ตัวผู้ต้องหาอย่างเป็นธรรม ดังนั้นเมื่อมาตรการตาม มาตรา ๒๒๖ ใช้ไม่ค่อยได้ผลในทางปฏิบัติ เราจึงจำเป็นต้องหามาตรการอื่นมาเสริม โดยในที่นี้จะได้พิจารณาจากมาตรการที่ใช้ในประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นแนวทางในการแก้ไข

๔.๓ มาตรการที่สามารถนำมาใช้ในประเทศไทย

๔.๓.๑ การกำหนดให้พนักงานสอบสวนจัดทำบันทึกการชี้ตัวผู้ต้องหาอย่างละเอียด

เท่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน การชี้ตัวผู้ต้องหาที่พนักงานสอบสวนจัดทำขึ้น เมื่อจัดทำเสร็จแล้ว ตามระเบียบการตำรวจ เกี่ยวกับคดี กำหนดให้พนักงานสอบสวนลงรายงานประจำวัน และจัดทำบันทึกการชี้ตัวผู้ต้องหาไว้โดยมีเนื้อความตรงกันกับที่ลงในวันถัดมาประจำวัน แล้วให้ผู้ต้องหาลงลายมือชื่อไว้ในบันทึกนั้น ส่วนรายละเอียดในการทำบันทึกตามระเบียบดังกล่าวไม่ได้กล่าวถึงว่าจะต้องให้บันทึกอะไรไว้บ้าง โดยเฉพาะผู้ที่ยื่นในแถวกับผู้ต้องหา พนักงานสอบสวนจะไม่บันทึกไว้เลยว่าเป็นใคร ชื่ออะไรบ้าง บางครั้งจึงก่อให้เกิดปัญหาได้ว่าพนักงานสอบสวนนำเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือบุคคลที่ผู้กล่าวหาหรือพยานเคยรู้จักและเห็นหน้ามาก่อนมาอยู่ในแถวด้วย ซึ่งก็เท่ากับ เป็นการชี้แนะให้ผู้กล่าวหาหรือพยานชี้ตัวผู้ต้องหาอยู่ในตัว

ปัญหานี้ ในสหรัฐอเมริกาได้แก้ไขโดยการกำหนดให้ตำรวจผู้ดำเนินการจัดให้มีการชี้ตัวผู้ต้องหา ต้องทำบันทึกการชี้ตัวผู้ต้องหา โดยในวันถัดมาต้องจกรายละเอียดเกี่ยวกับ ชื่อที่อยู่ของผู้ยื่นอยู่ในแถวกับผู้ต้องหาไว้ด้วย และถ้าเป็นไปได้

ก็ให้มีการถ่ายภาพการชัตว์ผู้ต้องหาไว้ให้ละเอียด เมื่อมีหลักฐานดังกล่าวแล้ว หากเกิดข้อสงสัยว่าการชัตว์ผู้ต้องหาได้จัดทำขึ้นโดยไม่ถูกต้อง โดยพนักงานสอบสวนใช้วิธีชัตว์เนะดังกล่าวแก่พยาน เราก็สามารถตรวจสอบได้จากข้อความในบันทึกและภาพถ่ายการชัตว์ซึ่งได้จัดทำขึ้นนั้น

วิธีการดังกล่าวนี้เราสามารถนำมาใช้แก้ปัญหาดังกล่าวข้างต้นของเราได้ โดยการกำหนดให้พนักงานสอบสวนผู้จัดให้มีการชัตว์ผู้ต้องหาบันทึกรายละเอียดเกี่ยวกับชื่อ ที่อยู่ของผู้ที่ป็นอยู่ในแถวกับผู้ต้องหา และให้ถ่ายภาพการชัตว์ไว้ด้วย

๔.๓.๒ การกำหนดให้มีฝ่ายเป็นกลางอยู่ด้วยในการชัตว์

จากที่เราทราบมาแล้วว่า การที่พนักงานสอบสวนสามารถจัดให้มีการชัตว์ผู้ต้องหาโดยฝ่ายเดียว เบียดเบียนก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่ผู้ต้องหาได้นั้น สาเหตุประการหนึ่ง เพราะไม่มีพยานที่เป็นกลาง เข้าไปร่วมรู้ เห็นการกระทำของพนักงานสอบสวนที่เป็น เช่นนี้ เนื่องจากตามระเบียบการตำรวจ เกี่ยวกับคดีไม่ได้กำหนดให้มีฝ่ายที่เป็นกลางอยู่ด้วย ในขณะที่มีการชัตว์ จึงไม่มีใครคอยคัดค้าน เมื่อพนักงานสอบสวนทำไม่ถูกต้องตามระเบียบ

ในสหรัฐอเมริกาได้แก้ปัญหานี้โดยการกำหนดให้มีทนายอยู่ด้วย ในขณะที่มีการชัตว์ จุดประสงค์เพื่อต้องการให้ทนายเป็นผู้คอยสังเกตการณ์ในขณะที่มีการจัดให้พยานชัตว์ผู้ต้องหา และถ้าปรากฏว่าตำรวจผู้จัดให้มีการชัตว์ ได้กระทำการใดอันจะเป็นการชัตว์เนะให้พยานชัตว์ผู้ต้องหา ทนายก็จะได้ทำการคัดค้าน

ดังนั้น หากเรากำหนดให้มีฝ่ายที่เป็นกลาง เข้าไปร่วมรู้ เห็นกับการชัตว์ที่พนักงานสอบสวนจัดทำขึ้นดังที่สหรัฐอเมริกาใช้แก้ปัญหาแล้ว ก็จะเป็นการป้องกันไม่ให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติฝ่ายเดียวเบียดเบียนดังกล่าวได้ เพราะฝ่ายที่เป็นกลางจะเป็นผู้คอยคัดค้านถ้าเห็นว่าพนักงานสอบสวนไม่ปฏิบัติตามระเบียบ และเมื่อถึงชั้นศาลก็จะมาเป็นพยานให้ผู้ต้องหาได้

เมื่อเรานำหลัก เรื่องการกำหนดค่าน้ำฝ่ายที่เป็นกลางอยู่ควยในการชี้ตัวมาใช้แล้ว เราก็คควรพิจารณาต่อไปว่า ฝ่ายที่เป็นกลางนี้ควรจะเป็นใครถึงจะเหมาะสม บุคคลที่ เห็นว่าควรจะพิจารณาถึงคือญาติของผู้ต้องหาเอง หมายความว่า

การกำหนดค่าน้ำญาติของผู้ต้องหา เป็นผู้ที่จะอยู่ควยในการชี้ตัวนั้น ญาติของผู้ต้องหา ในที่นี้ได้แก่บุคคลที่เกี่ยวข้องกับผู้ต้องหาโดยทางสายโลหิต เช่นบิดา มารดา พี่ น้อง บุตร หรือบุคคลที่ใกล้ชิดกับผู้ต้องหา เช่นสามี ภริยา โดยให้ผู้ต้องหาเป็นผู้เลือกเอาว่าจะให้ บุคคลใดค้ำกล่าวมาแล้ว มารวมรู้ เห็นการชี้ตัวที่พนักงานสอบสวนจัดทำขึ้น

การกำหนดค่าน้ำญาติของผู้ต้องหาอยู่ควยในการชี้ตัวนี้ อาจมีผลดีในทางปฏิบัติ เพราะผู้ต้องหาอาจมีญาติมาก ทำให้สะดวกแก่พนักงานสอบสวนที่จะแจ้งให้ญาติทราบ แต่ ถ้าผู้ต้องหา เป็นผู้ที่ไม่ค่อยจะมีญาติพี่น้อง จะทำให้เกิดความลำบากในการตามหาญาติ เพราะบางครั้งอาจไม่ทราบว่าอยู่ที่ใด แต่ถึงอย่างไรก็ตามการที่จะให้ผู้ญาติของผู้ต้องหา เป็นผู้ที่อยู่ควยในการชี้ตัว อาจก่อให้เกิดผลเสียได้คือ ส่วนใหญ่จะไม่ค่อยมีความรู้ความ หมาย จึงอาจไม่เข้าใจ เรื่องระเบียบการตำรวจ เกี่ยวกับ เรื่องการชี้ตัวผู้ต้องหาดีพอ ทำให้ไม่ทราบว่า จะค้ำคานอย่างไร เมื่อพนักงานสอบสวนจัดให้มีการชี้ตัวผู้ต้องหา

การกำหนดให้ หมายความว่า เป็นฝ่าย เป็นกลางที่อยู่ควยในการชี้ตัว โดยการ กำหนดให้ เป็นหน้าที่ของ หมายความว่า อย่างหนึ่งที่จะต้อง ไปสั่ง เกิดการณเมื่อมีการจัดให้ พยานชี้ตัวผู้ต้องหา และพนักงานสอบสวนผู้จัดให้มีการชี้ตัวผู้ต้องหาต้องแจ้งให้ หมายความว่า ทราบล่วงหน้าก่อนว่าจะจัดให้มีการชี้ตัวผู้ต้องหา เมื่อใด

การให้ หมายความว่า คอยทำหน้าที่สั่ง เกิดการณเมื่อมีการจัดให้มีการชี้ตัวผู้หาหานี้ จะก่อให้เกิดผลดีแก่ตัวผู้ต้องหามากกว่าที่จะให้ญาติของผู้ต้องหาทำหน้าที่ค้ำกล่าว เพราะ หมายความว่า ยอมจะรักษาประโยชน์ของผู้ต้องหาอย่างเต็มที่ ทั้ง เป็นผู้มีความรู้ความ หมาย การที่จะค้ำคาน เรื่องการชี้ตัวผู้ต้องหา หากพนักงานสอบสวนจัดทำไม่ถูกต้องยอมทำได้ง่าย นอกจากนั้นยังทำให้พนักงานสอบสวนไม่กล้าปฏิบัติฝ่าฝืนระเบียบ เพราะอาจถูก หมายความว่า ค้ำคาน ทำให้การชี้ตัวผู้หาที่พนักงานสอบสวนจัดขึ้น ไม่น่าเชื่อถือและเกิดข้อสงสัยขึ้นได้

วิธีที่จะให้ทนายเข้า เกี่ยวข้องกับการชี้ตัวผู้ต้องหา เราอาจกระทำได้ในเบื้องต้น โดยการกำหนดให้ผู้ต้องหา มีสิทธิที่จะมีทนายได้ต่อนั้นก็กำหนด เพิ่ม เติม ในระเบียบการตำรวจ เกี่ยวกับคดีว่า ในการจัดให้มีการชี้ตัวผู้ต้องหา ผู้อำนวยการชี้ตัวต้องแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบว่าผู้ต้องหา มีสิทธิจะให้ทนายอยู่ด้วย เว้นแต่ผู้ต้องหาจะสละสิทธิ เช่นนั้น ถ้าผู้ต้องหาประสงค์จะให้ทนายอยู่ด้วย ผู้อำนวยการชี้ตัวต้องดำเนินการตามนั้น

อาจมีปัญหว่า การกำหนดให้บุคคลที่เป็นกลางอยู่ด้วย ในการชี้ตัวผู้ต้องหา นี้ จะไม่ก่อให้เกิดข้อขัดข้องแก่พนักงานสอบสวนหรืออย่างไร เพราะบุคคลดังกล่าว อาจ เข้าไปวุ่นวายและขัดขวางการทำงานของพนักงานสอบสวน

ปัญหานี้เราแก้ได้โดยการกำหนดให้บุคคลที่เป็นกลาง เป็นเพียงผู้สังเกตการณ์ และคัดค้านหากเห็นว่าพนักงานสอบสวนไม่ปฏิบัติตามระเบียบ แต่ไม่มีสิทธิจะเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการทำงานของพนักงานสอบสวน

๔.๓.๓ การบัญญัติ เรื่องการชี้ตัวผู้ต้องหาไว้ในกฎหมาย

โดยที่ เรื่องการชี้ตัวผู้ต้องหาของเรามีอยู่ในปัจจุบัน มีกำหนดอยู่แต่เฉพาะ ในระเบียบการตำรวจ เกี่ยวกับคดีของกรมตำรวจ จึงทำให้เห็นว่าเป็น เรื่องภายใน เกี่ยวกับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ เท่านั้น หากตำรวจฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามและ ผู้บังคับบัญชาทราบ ก็จะได้รับโทษ เพียงทางวินัยเท่านั้น ไม่ต้องรับโทษทางอาญา แต่อย่างไร จึง เป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้ตำรวจละเลยไม่ปฏิบัติตามระเบียบดังกล่าว

ดังนั้น ทางหนึ่งที่จะทำให้การชี้ตัวผู้ต้องหาที่กำหนดไว้ใน ระเบียบดังกล่าวมีผล ในทางบังคับใช้ได้ ก็ควรจะกำหนด เรื่องการชี้ตัวไว้ในกฎหมาย โดยเสนอแก้ไข เพิ่ม เติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และออกเป็นกฎกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยเรื่องการชี้ตัวผู้ต้องหา ซึ่งหากได้บัญญัติไว้ เป็นกฎหมายแล้ว ก็จะทำให้ตำรวจ ไม่กล้าฝ่าฝืน เพราะถ้าฝ่าฝืนก็คงถูกลงโทษทางอาญาได้